

Quicksan flora en fauna Kerk, Gendt

April 2018

P17-205/W1418

Auteur: E. Bemelmans

Natuur-Wetenschappelijk Centrum

078-6213921

nwcadvies@nwcadvies.nl

www.nwcadvies.nl

Quickscan flora en fauna

Kerk, Gendt

Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Noorderelsweg 4A, 3329 KH Dordrecht

Quicksan flora en fauna Kerk, Gendt

Opdrachtgever: Buro Waalbrug

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Ellis Bemelmans

Veldwerk: Jeroen Dekker, Esmee Schutgens

Foto's: NWC

Quicksan flora en fauna Kerk, Gendt [Samenst.: Bemelmans, E.] [Foto's: NWC]., Dordrecht: Strix/ NWC].

Trefw.: Wet natuurbescherming, Quick scan, Gendt, Kerk.

W1418/P17-205

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, april 2018

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving	8
3	Toetsing soortbescherming	11
3.1	<i>Wettelijk kader</i>	11
3.2	<i>Methode</i>	14
3.3	<i>Resultaten</i>	16
3.4	<i>Effecten en verplichtingen</i>	19

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet natuurbescherming

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Toetsing soortbescherming

Onderstaande tabel geeft de conclusies ten aanzien van de toetsing van de plannen aan de wettelijke soortbescherming weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 3 gelezen te worden.

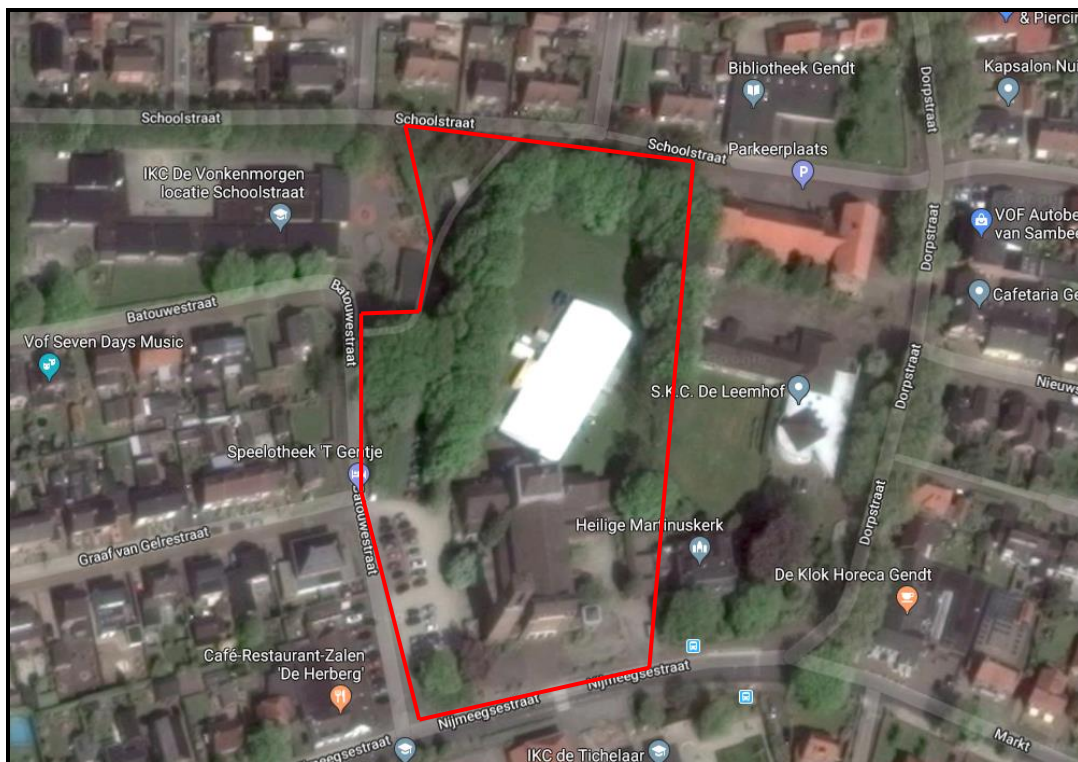
Soortgroep	Bevindingen	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	- Bebouwing geschikt als vleermuisverblijfplaats - Open terrein geschikt als foerageergebied - Opgaande vegetatie langs het plangebied geschikt als vliegroute voor vleermuizen	Mogelijk aantasting verblijfplaats, foerageergebied en vliegroute vleermuizen	Aanvullend onderzoek bestaande uit vier tot zes inventarisaties; Twee in de periode begin augustus - half september, twee in de periode half mei - half juli en twee in de periode half augustus - begin oktober
Vogels vaste verblijfplaats	Bebouwing mogelijk geschikt als vaste verblijfplaats voor de Gierzwaluw	Mogelijk vernieling en verstoring vaste verblijfplaatsen	Aanvullend onderzoek bestaande uit drie gerichte veldbezoeken in de periode half mei t/m half juli.
Overige vogels	Plangebied geschikt als broedlocatie	Mogelijk vernieling en verstoring broedsels	Buiten broedseizoen (globaal half maart t/m half juli) werken of check broedgevallen vlak voorafgaand aan werkzaamheden
Grondgebonden zoogdieren	Mogelijk geschikt voor Steenmarter en /of Bunzing	Mogelijk aantasting leefgebied Steenmarter en/of Bunzing	Aanvullend onderzoek met wildcamera in marterbox
Herpetofauna	Geen beschermde soorten	Geen	Zorgplicht : voorkom vestiging van beschermde soorten bijvoorbeeld door geen hopen zand open te laten liggen
Vaatplanten	Geen beschermde soorten	Geen	Zorgplicht

1. Inleiding

Er zijn plannen voor de ontwikkeling van de kerk en het kerkterrein aan de Nijmeegsestraat in Gendt. Binnen het plangebied zal de huidige bebouwing, de voormalig kerk, worden herontwikkeld. Ook op het naastgelegen terrein is nieuwbouw gepland. Tevens zullen de aanwezige bomen op het terrein naar alle waarschijnlijkheid gekapt worden. Tot slot zal de huidige vegetatie op het terrein gewijzigd worden ten behoeve van de toekomstige nieuwbouw. Er worden geen watergangen aangetast.

In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ingrepen onderzoek verricht te worden naar (mogelijk) aanwezige beschermde natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Buro Waalbrug heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) opdracht gegeven om op de locatie aan de Nijmeegsestraat een quickscan flora en fauna uit te voeren en om te adviseren in het kader van de relevante natuurwetgeving.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omlijnd) in de omgeving

Bron kaartmateriaal: Google Maps, 2018

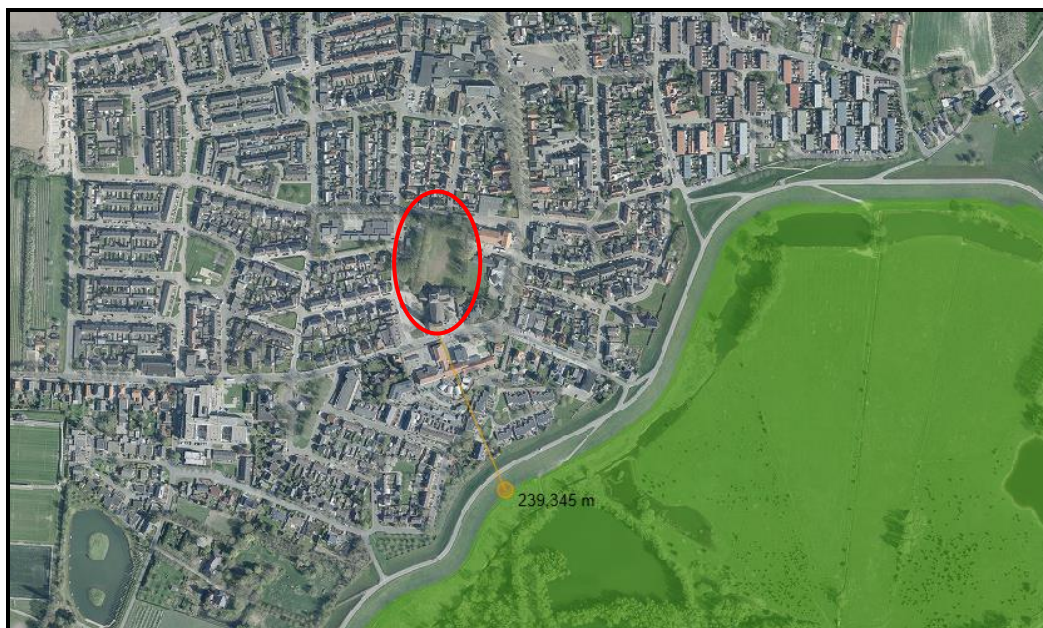
2. Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich aan de Nijmeegsestraat nabij de kern van Gendt, in de provincie Gelderland (figuur 1 op de vorige pagina). Binnen het plangebied is bebouwing aanwezig in de vorm van de voormalig kerk, een kleine kapel, een oude voliere en een electriciteitshuisje. Daarnaast is binnen het plangebied opgaand groen aanwezig in de vorm van struikgewas, en rijen bomen. Tevens bevindt zich binnen het plangebied een groot open grasveld. Voor een impressie van het plangebied, zie foto's 1 t/m 4.

Beschermde gebieden

Het dichtstbijzijnde gebied dat onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt is Natura 2000-gebied 'Rijntakken' (figuur 2 op de volgende pagina). Dit Natura 2000-gebied bevindt zich op ongeveer 240 meter afstand vanaf het plangebied. Vanwege de kleinschalige en tijdelijke aard van de werkzaamheden en het gegeven dat bebouwing van Gendt zich tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied bevinden, worden er geen significant nadelige effecten op de aangewezen habitattypen en doelsoorten van dit Natura 2000-gebied verwacht als gevolg van verstoring door geluid, licht, trillingen en dergelijke. Voor deze storingsfactoren is daarom geen verdere toetsing aan de natuurwetgeving nodig. Bij een verwachte toename in stikstofdepositie, bijvoorbeeld als gevolg van een toename in verkeersgeneratie of uitstoot van de bebouwing, is wel een toetsing in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) nodig. Een dergelijke toetsing is niet opgenomen in deze rapportage. Gezien het huidige gebruik en het toekomstig gebruik van de locatie wordt een belangrijke toename echter niet verwacht.

Daarnaast bevindt het plangebied zich niet binnen het plangebied binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Indien er, als gevolg van de voorgenomen plannen, oppervlakte aan NNN-gebied verloren gaat, dienen de effecten van de plannen op de kenmerken en waarden van het NNN getoetst te worden. Een dergelijke toetsing is niet opgenomen in deze rapportage.

Figuur 2: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. Natura 2000-gebied Biesbosch (groen gearceerd)

Bron: <https://www.gelderland.nl/Kaartenencijfers> 2018

3. Toetsing soortbescherming

3.1 Wettelijk kader

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1).

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Soorten Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instand-houding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevin-dingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uit-gevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode van toe-passing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een der-gelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het over-treden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtreding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moe-ten worden.

3.2 Methode

De quickscan die uitgevoerd is, bestond uit een veldbezoek en een kort literatuuronderzoek. Voor het literatuuronderzoek is gebruikgemaakt van eigen gegevens van het NWC en van verspreidingsgegevens van soorten verzameld door instanties zoals RAVON en de Vlinderstichting.

Op basis van het literatuuronderzoek is bepaald voor welke soortgroepen de aanwezigheid en/of geschiktheid van het plangebied onderzocht diende te worden. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de functie van het plangebied voor vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats, beschermde grondgebonden zoogdieren, reptielen, amfibieën, en vaatplanten. Op basis van verspreidingsgegevens van de Stichting RAVON wordt niet verwacht reptielen en beschermde amfibieën aan te treffen maar er is wel naar gekeken tijdens het veldbezoek. Daarnaast worden er geen beschermde vlindersoorten in de omgeving van het plangebied verwacht (vlinderstichting.nl).

Het veldbezoek is op 23 november 2017 uitgevoerd door twee ecologen van het NWC. De temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg 12 °C. Het was licht bewolkt en de windkracht bedroeg 5 Bft. Deze gegevens zijn door de medewerkers in het veld gemeten.

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten en hun leefgebied worden beschermd door de Wet natuurbescherming (bijlage 2). Het plangebied is daarom beoordeeld op de mogelijke waarde voor vleermuizen. Hierbij is beoordeeld in hoeverre de bebouwing en bomen binnen het plangebied geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Er is onder andere gelet op het type bouw materiaal, de aanwezigheid van spouwgoten en andere openingen in de bebouwing, waardoor vleermuizen geschikte ruimtes, zoals de spouw, kunnen bereiken en op de aanwezigheid en kenmerken van holtes en spleten in bomen. Ook is gelet op sporen van vleermuizen, zoals keuteltjes, afgebeten insectenvleugels en aanwezigheid van mest-strepen bij eventuele invliegopeningen. Zulke sporen zijn in de praktijk echter lastig te vinden. Wanneer deze niet worden aangetroffen, betekent dit daarom niet automatisch dat er geen vleermuizen aanwezig kunnen zijn.

Daarnaast is beoordeeld of er binnen en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en/of foerageergebied aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige landschapselementen en (kleinschalige) weilanden en andere half open gebieden. Hierbij is tevens gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving (bijlage 3). Voorbeelden van deze vogels zijn de Buizerd (*Buteo buteo*), de Sperwer (*Accipiter nisus*), de Huis-mus (*Passer domesticus*) en de Gierzwaluw (*Apus apus*). Tijdens de quickscan is het plangebied onderzocht op de (mogelijke) aanwezigheid van verblijfplaatsen van dergelijke vogels en is bepaald welke gevolgen de voorgenomen plannen voor deze vogels met zich meebrengen (zoals verstoring door geluid). De bomen en de bebouwing binnen het plangebied zijn daarom beoordeeld op hun geschiktheid voor en aanwezigheid van verblijfplaatsen van vogels. Dit is gedaan door te letten op sporen (braakballen, veren, uitwerpselen, etc.), nesten (o.a. horsten en oude kraaiennesten) en aan de hand van waarnemingen van de betreffende vogelsoorten (geluid/zicht/territoriumindicerend gedrag). Tevens is bekeken of het gebied een significant onderdeel zou kunnen zijn van de functionele leefomgeving van een vogelsoort met een vaste verblijfplaats.

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek is beoordeeld of het plangebied een geschikt leefgebied vormt voor soorten zoals de Steenmarter (*Martes foina*), de Bunzing (*Mustela putorius*), de Boom-marter (*Martes martes*), de Wezel (*Mustela nivalis*) en de Hermelijn (*Mustela erminea*). Naast geschiktheid als leefgebied, is gelet op sporen van deze soorten (holen, geurmerken, vraatsporen, uitwerpselen en loopsporen).

Herpetofauna

Tijdens het veldbezoek is beoordeeld of het plangebied een geschikt leefgebied vormt voor soorten zoals de Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) en de Heikikker (*Rana arvalis*). Naast geschiktheid als leefgebied, is gelet op sporen van deze soorten (holen, en loopsporen).

Vaatplanten

Het merendeel van de vaatplanten die onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt, komt niet voor in de omgeving van het plangebied. Dit blijkt onder andere uit verspreidingsgegevens van de NDFF (telmee.nl). Voor de overige soorten is bepaald in hoeverre het plangebied geschikt is als groeiplaats. Hierbij is onder andere gelet op het type bodem dat aanwezig is en de vochtigheid van deze bodem. Aan de hand hiervan zijn de gevolgen voor beschermde vaatplanten bepaald.

3.3 Resultaten

Vleermuizen

In meerdere bomen binnen het plangebied zijn holtes of spleten aangetroffen die voor vleermuizen geschikt zijn om te dienen als vaste verblijfplaats. Om deze reden kan aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in de bomen binnen het plangebied niet met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

De bebouwing binnen het plangebied is deels geschikt om te dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Het elektriciteitshuisje is mogelijk geschikt voor vleermuizen vanwege de aanwezige spouwopeningen. De volière is ongeschikt voor vleermuizen. De kapel heeft scheuren in de muren die mogelijk een geschikte opening vormen voor vleermuizen, ze zitten alleen te laag (+/- 1,5m hoog). De kerk is ook geschikt voor vleermuizen. Dit vanwege de aanwezigheid van een spouwmuur en geschikte openingen en ruimtes achter daklijsten en dakbedekking en in kieren en spleten waar vleermuizen kunnen verblijven (foto's 5 t/m 8 op de volgende pagina). Voorbeelden van vleermuissoorten die in de bebouwing binnen het plangebied voor kunnen komen, zijn de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), de Meervleermuis (*Myotis dasycneme*) en de Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*). Om deze reden kan aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing binnen het plangebied op basis van het veldbezoek niet met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Er is ook een gemummificeerde vleermuis aangetroffen in de kerktoeren, waarschijnlijk gaat het hier om een Grootoorvleermuis.

De bebouwing binnen het plangebied is bovendien mogelijk geschikt als massawinterverblijfplaats voor vleermuizen. Omdat geschikte openingen en ruimtes aanwezig zijn, het hier om een groter gebouw gaat en doordat er een grote doorlopende spouwmuur aanwezig is.

Het plangebied kan in de huidige situatie voor zowel de grotere vleermuissoorten, zoals de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), als voor de kleinere soorten zoals de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) een functie vervullen als foerageergebied. De grote soorten hebben weinig beschutting nodig, waardoor zij het hele plangebied kunnen gebruiken om te jagen. Kleinere vleermuissoorten kunnen de begroeiing en bebouwing gebruiken als beschutting tijdens het jagen. Het plangebied vervult echter geen essentiële functie als foerageergebied omdat er in de directe omgeving voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is in de vorm van het overige opgaande groen in de omgeving van het plangebied. De bomen en struiken langs het plangebied vormen een lijnvormige structuur in het landschap die mogelijk ter oriëntatie en/of als vliegroute worden gebruikt. In de huidige plannen zullen deze bomen behouden blijven.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Er is geen nest van vogels met een vaste verblijfplaats aangetroffen in de kerk, wel zijn er ontlastingssporen waargenomen aan de gevel waarvan niet uit te sluiten is dat die van een Gierzwaluw zijn. Er tijdens het veldbezoek op 23 november 2017 binnen en rondom het plangebied geen huismussen waargenomen of gehoord. Om deze redenen kan aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van de Huismus in de bebouwing binnen het plangebied, op basis van het veldbezoek, met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Voor de Gierzwaluw zijn in de bebouwing binnen het plangebied geschikte verblijfplaatsen aanwezig, vanwege het schuine met dakpannen beklede dak van de kerk. Gierzwaluwen hebben een vrije uitvliegroute van minimaal drie meter onder de uitvliegopening van het nest en minimaal 1 meter breed nodig. Dit omdat ze niet direct vanuit de verblijfplaatsen kunnen opstijgen en zich daarom eerst naar beneden laten vallen. Vanwege de aanwezigheid van dakpannen, zijn er mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor de Gierzwaluw aanwezig en kan aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van deze soort binnen het plangebied niet worden uitgesloten. Het electriciteitshuisje is door de bitumen dakbekleding en geringe hoogte ongeschikt als verblijfplaats voor de Gierzwaluw. De kapel heeft wel dakpannen maar is te laag voor gierzwaluwen. Ook de volière is ongeschikt als verblijfplaats.

Voor andere vogelsoorten met een vaste verblijfplaats in bebouwing, zoals de Kerkuil en de Steenuil, is de bebouwing, vanwege het ontbreken van geschikte invliegopeningen niet geschikt. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen sporen gevonden (nestmateriaal, uitwerpselen, braakballen) of waarnemingen gedaan die duiden op de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van uilen in de bebouwing binnen het plangebied. Daarnaast zijn in de bomen binnen het plangebied geen jaarrond beschermde nesten van bijvoorbeeld de Buizerd of de Sperwer aangetroffen. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen sporen, zoals een plukplaats, gevonden en/of waarnemingen gedaan waaruit blijkt dat een dergelijke soort gebruikmaakt van het plangebied. Er zijn wel veel holtes (ook grotere) in twaalf van de binnen het plangebied aanwezige bomen aangetroffen, die eventueel geschikt zijn voor categorie 5 soorten en vleermuizen.

Tot slot kan het plangebied wel van belang zijn als broedplaats, foerageergebied en schuilplaats voor algemeen beschermde broedvogelsoorten, zoals bijvoorbeeld de Houtduif (*Columba palumbus*) en de Merel (*Turdus merula*). Dit wordt bevestigd door de aanwezigheid van duiven nesten in vier van de aanwezige bomen, daarnaast zijn er ook drie bomen met een kraaiennest en één boom met een merel nest aangetroffen.

Grondgebonden zoogdieren

Binnen het plangebied zijn geen sporen van grondgebonden zoogdieren aangetroffen (vraatsporen, uitwerpselen, loopsporen). Wel zijn er ruimtes aanwezig die gebruikt kunnen worden door de Steenmarter en/of Bunzing. Hierdoor is aanwezigheid van de Steenmarter en/of de Bunzing niet voldoende uit te sluiten. Om aanwezigheid van de Steenmarter en/of Bunzing te kunnen uitsluiten is vervolg onderzoek nodig.

Er zijn ook veel muizenkeutels aangetroffen in de kerktoeren. Op basis van verspreidingsgegevens en biotoopkenmerken worden hier echter geen beschermde muizen soorten verwacht.

Herpetofauna

Overblijfselen van kikkers aangetroffen in de kelder van het voormalig kerkgebouw. Waarschijnlijk gaat het hier om de Groene kikker (*Rana esculanta*) en/ of Bruine kikker (*Rana temporaria*) waarvan bekend is dat ze in kelders overwinteren. Heikikker (*Rana arvelis*) en Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) worden echter op basis van terreinkenmerken en locatie niet verwacht.

Vaatplanten

Het plangebied vormt geen geschikt biotoop voor beschermde vaatplanten omdat de bodem uit voedselrijke grond bestaat. De aanwezigheid van beschermde vaatplanten kan daarom met voldoende zekerheid uitgesloten worden.

3.4 Effecten en verplichtingen

Vleermuizen

De bebouwing binnen het plangebied is geschikt om te dienen als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Indien potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen zullen worden aangetast, is aanvullend vleermuisonderzoek nodig om te bepalen of er al dan geen vleermuisverblijfplaatsen in de bebouwing aanwezig zijn. Alleen dan kan bepaald worden of er bij de voorgenomen werkzaamheden sprake is van overtreding van artikel 3.4, lid 4 van de Wet natuurbescherming en kan een ontheffing aangevraagd worden.

Het opgaand groen langs het plangebied (bomen en struikgewas) maakt mogelijk onderdeel uit van een potentiële vliegroute. In de huidige plannen blijft het opgaand groen behouden en zullen er geen nadelige effecten optreden op een eventuele vliegroute. Het open grasveld binnen het plangebied is mogelijk geschikt als foerageergebied. Echter betreft het hier geen essentieel foerageergebied doordat er voldoende groen in de omgeving aanwezig is, tevens zijn in de huidige plannen ook tuinen opgenomen die in de toekomst in potentie foerageergebied zouden kunnen vormen. Indien het opgaand groen binnen het plangebied wordt aangetast of verwijderd kan dit leiden tot nadelige effecten op een eventuele vliegroute van vleermuizen. Als dit het geval is, is aanvullend onderzoek nodig om de functie van dit groen voor vleermuizen te bepalen. Alleen dan kan bepaald worden of er bij de voorgenomen werkzaamheden sprake is van overtreding van artikel 3.4, lid 4 van de Wet natuurbescherming en kan een ontheffing aangevraagd worden.

Leidraad voor vleermuisonderzoek is het meest recente vleermuisprotocol (zie bijlage 2). Vleermuizen gebruiken gedurende het jaar verschillende verblijfplaatsen (i.e. kraamplaats, zomerverblijfplaats, paarverblijf, winterverblijfplaats, jachtgebied). Het vleermuisprotocol stelt dat vier tot zes inventarisatiemomenten nodig zijn om een goed beeld te krijgen van de waarde van een gebouw als winterverblijfplaats, paarverblijfplaats, zomerverblijfplaats en kraamkolonieplaats. In de periode augustus-half september moeten twee inventarisaties worden uitgevoerd ten behoeve van het achterhalen van een mogelijke massawinterverblijfplaats. In de kraam/zomerperiode (half mei - half juli) moeten twee inventarisaties worden uitgevoerd en in de zomer/paarperiode (half augustus - eind september) ook twee ten behoeve van het achterhalen van een mogelijke paarverblijfplaats, zomerverblijfplaats en/of een kraamkolonieplaats.

Wanneer het vervolgonderzoek aantoont dat de bebouwing geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen kan een overtreding van de verbodsbepalingen niet voorkomen worden en dient een ontheffing aangevraagd te worden. Hierbij dienen een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan aangeleverd te worden.

Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk voorkomen, dan wel beperkt worden.

Vogels met een vaste verblijfplaats

De bebouwing binnen het plangebied vormt mogelijk een geschikte verblijfplaats voor de Gierzwaluw. De Gierzwaluw wordt vermeld in categorie 2 van de Wet natuurbescherming, wat inhoudt dat verblijfplaatsen van deze soort jaarrond beschermd zijn. Indien potentiële verblijfplaatsen van de Gierzwaluw (onder de dakpannen) en/of onderdelen van de functionele leefomgeving als gevolg van de voorgenomen plannen worden aangetast, is aanvullend onderzoek nodig. Dit om te bepalen of er al dan geen vaste verblijfplaatsen van de Gierzwaluw in de bebouwing aanwezig zijn. Alleen dan kan bepaald worden of er bij de voorgenomen werkzaamheden sprake is van overtreding van artikel 3.1, lid 2 van de Wet natuurbescherming en kan een ontheffing aangevraagd worden.

Voor het (vervolg) onderzoek naar de Gierzwaluw wordt gebruik gemaakt van de inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Dit protocol stelt dat de aan- dan wel afwezigheid van broedende gierzwaluwen kan worden aangetoond door 3 gerichte veldbezoeken in de periode 15 mei tot en met 15 juli. Afhankelijk van de resultaten wordt bepaald of maatregelen en/of een ontheffing nodig zijn

Wanneer het vervolgonderzoek aantoont dat de bebouwing geschikt is als verblijfplaats voor gierzwaluwen kan een overtreding van de verbodsbepalingen niet voorkomen worden en dient een ontheffing aangevraagd te worden. Hierbij dienen een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan aangeleverd te worden. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk voorkomen, dan wel beperkt worden.

Ten aanzien van overige broedvogels, wordt aangeraden om werkzaamheden waarbij broedplaatsen verloren kunnen gaan of broedsels verstoord kunnen worden, zoals sloopwerkzaamheden, kapwerkzaamheden en het verwijderen van vegetatie, buiten het broedseizoen van vogels (globaal van half maart t/m half juli)* uit te voeren. Indien dergelijke werkzaamheden toch binnen het broedseizoen plaatsvinden, dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecologisch deskundige te worden vastgesteld of er broedende vogels binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn. Wanneer er broedgevallen worden vastgesteld, dient door de deskundige bepaald te worden of er sprake is van een wezenlijke invloed op de populatie van de betreffende vogelsoort. Mogelijk dienen maatregelen genomen te worden om nadelige effecten te voor-

komen.

** Voor het broedseizoen wordt in de Wet natuurbescherming geen standaardperiode gehanteerd. Deze periode kan, afhankelijk van de soort en de weersomstandigheden, langer dan wel korter zijn.*

Grondgebonden zoogdieren

Op grond van de quickscan kan de aan- dan wel afwezigheid van de Steenmarter niet (voldoende) worden aangetoond dan wel worden uitgesloten. Voor de kleine marters zoals de Steenmarter wordt door de wetgever geeist dat er vervolgonderzoek volgens een vastgesteld protocol wordt uitgevoerd, voordat aanwezigheid kan worden uitgesloten.

Voor het (vervolg) onderzoek wordt aangeraden gebruik te maken van de “handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming” (11 okt 2017, uitgebracht door de Zoogdierverseniging in opdracht van de provincie Noord-Brabant). De beste periode voor vervolgonderzoek is wanneer de dieren het meest actief zijn, in de periode maart tot en met augustus. In deze periode wordt een marterbox met wildcamera geplaatst, voor een periode van zes weken. Afhankelijk van de resultaten wordt bepaald of maatregelen en/of een ontheffing nodig zijn.

Herpetofauna

In de kelder van de kerk zijn overblijfselen aangetroffen van amfibieën. Dit zijn naar alle waarschijnlijkheid exemplaren van de Bruine kikker en Groene kikker, die in de winterperiode vochtige donkere plekken (zoals kelders) opzoeken om te overwinteren. Deze beide soorten zijn niet beschermd, en beschermde soorten worden binnen het plangebied ook niet verwacht. Binnen het plangebied zijn geen beschermde herpetofaunasoorten aangetroffen. Deze worden op basis van biotoopkenmerken van het plangebied ook niet verwacht. Om deze reden bestaan er, anders dan de algemene zorgplicht, geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van herpetofauna.

Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen. Deze worden op basis van biotoopkenmerken van het plangebied ook niet verwacht. Om deze reden bestaan er, anders dan de algemene zorgplicht, geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming ten aanzien van vaatplanten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover

redelijk, zoveel mogelijk voorkomen moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld;

- er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt onder andere door vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- in verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd.

Tijdens de bouwfase moet daarnaast rekening gehouden worden met de kans op vestiging door (beschermde) pionierssoorten, zoals de Rugstreeppad, de Kleine plevier (*Charadrius dubius*) en de Oeverzwaluw (*Riparia riparia*). De volgende maatregelen worden getroffen om dit te voorkomen:

- Er wordt voorkomen dat in de broedtijd van de Oeverzwaluw steilwanden in zandlichamen op het bouwterrein aanwezig zijn. Mocht er toch sprake zijn van broedgevallen, dan wordt met de werkzaamheden gewacht totdat nestholtes niet meer in gebruik zijn;
- voorbelast terrein kan aantrekkelijk zijn voor een soort als de Kleine plevier. Plaatsing van vlaggetjes kan het terrein minder aantrekkelijk maken. Als er sprake is van een broedgeval, dan wordt de broedplaats afgezet en op die locatie met de werkzaamheden gewacht totdat eieren uitgekomen zijn;
- het ontstaan van poeltjes of plassen op het bouwterrein in het zomerhalfjaar (vanaf april) wordt voorkomen, zodat er geen geschikt voortplantingswater voor de Rugstreeppad aanwezig is.

Indien een ontheffing nodig blijkt te zijn, dienen ook compenserende maatregelen genomen te worden. Het tijdig en afdoende nemen van deze maatregelen zal een ontheffingsprocedure ten goede komen.

Referenties

Database NWC

Ravon.nl

Waarneming.nl

Zoogdiervereniging.nl

Synbiosis.alterra.nl,

bij12.nl → kennisdocumenten

Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming, 2017, S. Bouwens in samenwerking met Werkgroep Kleine Marters

Bijlage 1: Beschermde soorten Wet Natuurbescherming

In het kader van de Wet Natuurbescherming worden alle in Europa voorkomende en in het wild levende vogels beschermd en onderstaande soorten uit overige soortgroepen:

Amfibieën

Habitatrichtlijn

Boomkikker
Geelbuikvuurpad
Heikikker
Kamsalamander
Knoflookpad
Poelkikker
Rugstreeppad
Vroedmeesterpad

Overige soorten

Alpenwatersalamander
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker
Middelste groene kikker/bastaard kikker
Vinpootsalamander
Vuursalamander

Vissen

Habitatrichtlijn

Houting
Steur

Overige soorten

Beekdonderpad
Beekprik
Elrits
Gestippelde alver
Grote modderkruiper
Kwabaal

Zeezoogdieren

Habitatrichtlijn

Bruinvis

Bultrug

Butskop
Dwergpotvis
Gestreepte dolfin
Dwergvinvis
Gewone dolfin
Gewone spitsdolfijn
Gewone vinvis
Griend
Grijze dolfin
Kleine zwaardwalvis
Narwal
Noordse vinvis
Orca
Potvis
Spitsdolfijn van gray
Tuimelaar
Walrus
Witflankdolfijn
Witsnuitdolfijn
Witte dolfin

Vleermuizen

Habitatrichtlijn

Baardvleermuis
Bechsteins vleermuis
Bosvleermuis
Brandts vleermuis
Franjestaart
Gewone dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis
Grijze grootoorvleermuis
Grote hoefijzerneus
Grote rosse vleermuis
Ingekorven vleermuis

Kleine

dwergvleermuis
Kleine hoefijzerneus
Laatvlieger
Meervleermuis
Mopsvleermuis
Noordse vleermuis
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis
Tweekleurige vleermuis
Vale vleermuis
Watervleermuis

Landzoogdieren

Habitatrichtlijn

Bever
Hamster
Hazelmuisk
Lynx
Noordse woelmuisk
Otter
Wilde kat
Wolf

Overige soorten

Aardmuisk
Boommarter
Bosmuisk
Bunzing
Damhert
Das
Dwergmuisk
Dwergspitsmuisk
Edelhert
Eekhoorn
Egel
Eikemuisk
Gewone bosspitsmuisk

Gewone zeehond

Grijze zeehond
Grote bosmuisk
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuisk
Konijn
Molmuisk
Ondergrondse woelmuisk
Ree
Rosse woelmuisk
Steenmarter
Tweekleurige bosspitsmuisk
Veldmuisk
Veldspitsmuisk
Vos
Waterspitsmuisk
Wezel
Wild zwijn
Woelrat

Kreeftachtigen

Overige soorten

Europese rivierkreeft

Weekdieren

Habitatrichtlijn

Bataafse stroommossel
Platte schijfhoren

**Sporenplanten-
bladmossen**Habitatrichtlijn

Geel
schorpioenmos
Tonghaarmuts

**Sporenplanten-
varens**Habitatrichtlijn

Kleine vlotvaren

Overige soorten

Blaasvaren
Groensteel
Schubvaren

ZaadplantenHabitatrichtlijn

Drijvende
waterweegbree
Groenknolorchis
Kruipend
moerasscherm
Liggende raket
Zomerschroeforchis

Overige soorten

Akkerboterbloem
Akkerdoornzaad
Akkerogentroost
Beklierde
ogentroost
Berggamander
Bergnachtorchis
Blauw guichelheil
Bokkenorchis
Bosboterbloem
Bosdravik
Brave hendrik
Brede wolfsmelk
Breed wollegras
Bruinrode
wespenorchis
Dennenorchis
Dreps
Echte gamander
Fanjegentiaan
Geelgroene
wespenorchis
Geplooid
vrouwenmantel
Getande veldsla
Gevlekt
zonneroosje
Glad biggenkruid

Gladde zegge
Groene nachtorchis
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote
leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuiseranjier
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedaauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkelk
Roggelelie
Rood
peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis
Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

DagvlindersHabitatrichtlijn

Apollovlinder
Boszandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Moerasparelmoer-
vlinder
Pimpernelblauwtje
Tijmblauwtje
Zilverstreephooi-
beestje

Overige soorten

Aardbeivlinder
Bosparelmoer-
vlinder
Bruin dikkopje
Bruine eikenpage
Duinparelmoer-
vlinder
Gentiaanblauwtje
Grote
parelmoervlinder
Grote vos
Grote
weerschijnvlinder
lepenpage
Kleine heivlinder
Kleine
ijsvogelvlinder
Kommavvlinder
Sleedoornpage
Spiegeldikkopje
Veenbesblauwtje
Veenbesparel-
moervlinder
Veenhooibeestje
Veldparelmoer-
vlinder
Zilveren maan

NachtvlindersHabitatrichtlijn

Teunisbloempijl-
staart

HaftenHabitatrichtlijn

Oeveraas

LibellenHabitatrichtlijn

Bronslibel
Gaffellibel

Gevlekte
witsnuitlibel
Groene
glazenmaker
Mercurwaterjuffer
Noordse
winterjuffer
Oostelijke
witsnuitlibel
Rivierrombout
Sierlijke
witsnuitlibel

Overige soorten

Beekrombout
Bosbeekjuffer
Donkere
waterjuffer
Gevlekte glanslibel
Gewone bronlibel
Hoogveenglanslibel
Kempense
heidlibel
Speerwaterjuffer

KeversHabitatrichtlijn

Brede
geelrandwaterroof-
kever
Gestreepte
waterroofkever
Juchtleerkever
Vermiljoenkever

Overige soorten

Vliegend hert

ReptielenHabitatrichtlijn

Dikkopschildpad
Gladde slang
Kemp's
zeeschildpad
Lederschildpad
Muurhagedis
Soepschildpad
Zandhagedis

Overige soorten

Adder
Hazelworm
Levendbarende
hagedis
Ringslang

Bijlage 2: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2017 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden

moeten blijven of anders tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Bijlage 3: Vogels en ruimtelijke ingrepen

Als mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren. Indien goedgekeurd, wordt door de provincie een “positieve afwijzing” afgegeven.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding in gevaar?

“Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling” of een “dwingende reden van groot openbaar belang” gelden echter niet als een wettelijk belang. Dit betekent dat de provincie in het kader van ruimtelijke ingrepen alleen een positieve afwijzing af kan geven.

Bescherming van vogelnesten

Artikel 3.1 lid 2 uit de Wet natuurbescherming luidt:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

Voorafgaand en tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met eventueel aanwezige vogelnesten. Er is sprake van een nest wanneer er nestindicatief gedrag is waargenomen en/of er een broedsel aanwezig is. Het vernielen of beschadigen van een nest is verboden. Dit geldt voor alle vogelsoorten. De meeste vogels maken echter elk broedseizoen een nieuw nest of zijn goed in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen onder de bescherming van de Wnb wanneer het in gebruik is (tijdens het broedseizoen). Wanneer een dergelijk nest niet in gebruik is, is geen ontheffing nodig voor het vernielen of beschadigen ervan.

Verstoring van vogels is ook verboden, maar er bestaat een uitzondering voor verstoring die niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 5 Wnb). Dit betekent dat verstoring tijdens het broedseizoen toegestaan is, mits de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort gewaarborgd blijft.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn niet alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn, maar het hele jaar:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tot slot is er nog een categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voor deze soorten is extra onderzoek nodig, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Hieronder de lijst met jaarrond beschermde vogelnesten:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Gauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>